

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและความรู้

ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมอนามัยผ่านกลไกคณะกรรมการ
คณะกรรมการ พนักงานเจ้าหน้าที่ ในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gap)
(พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559)

1. สถานการณ์การขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

สถานการณ์อัตราคลอดในวัยรุ่นอายุ 10 – 14 ปี (เป้าหมายอัตราคลอด ในปี 2569 ไม่เกิน 0.5
คน ต่อประชากรหญิงอายุ 10 – 14 ปี 1,000 คน เคยสูงสุดในปี 2555 เท่ากับ 1.8 คน ต่อประชากรหญิงอายุ
10 – 14 ปี 1,000 คน) ในปี 2562 อยู่ที่ 1.1 ต่อประชากรหญิงอายุ 10 – 14 ปี 1,000 คน ส่วนอัตราคลอด กลุ่ม
อายุ 15 – 19 ปี (เป้าหมาย ในปี 2569 ไม่เกิน 25 คนต่อประชากรหญิงอายุ 15 – 19 ปี 1,000 คน) ในปี 2555
อยู่ที่ 53.4 คน ต่อประชากรหญิงอายุ 15 – 19 ปี 1,000 คน ในปี 2562 อยู่ที่ 31.3 ต่อประชากรหญิงอายุ 15 –
19 ปี 1,000 คน

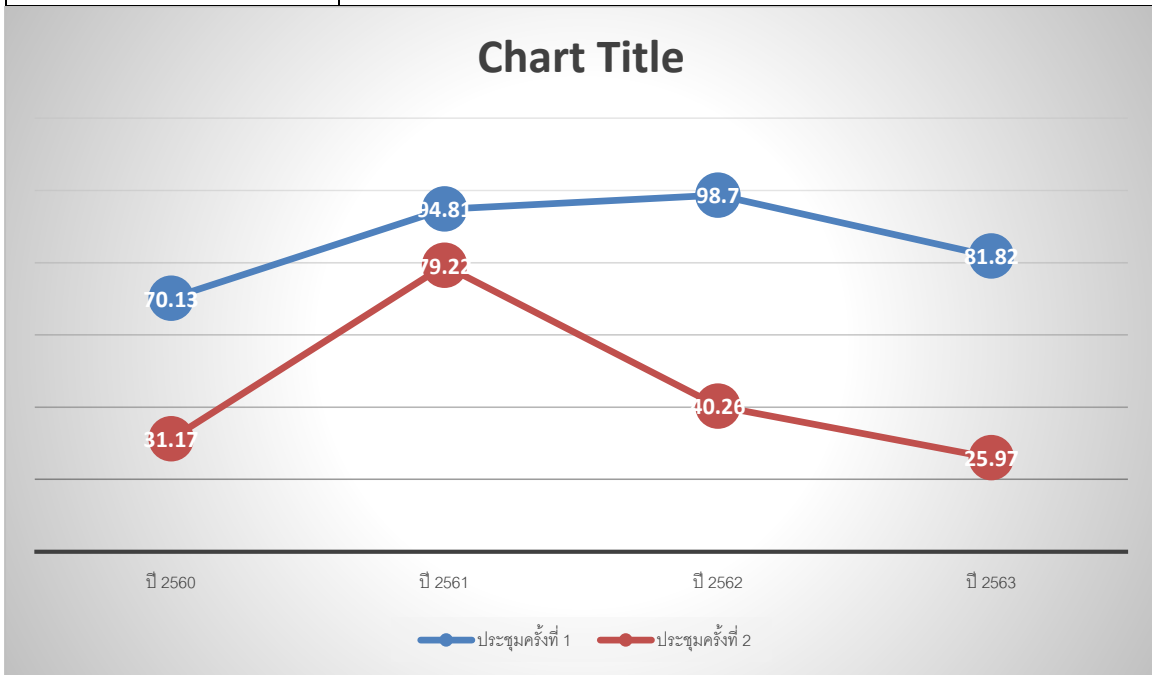
สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้แก่ ร้อยละ
ของนักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์ อายุเฉลี่ยของนักเรียนเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ร้อยละของนักเรียนที่
คุมกำเนิดด้วยวิธีที่เชื่อถือได้เมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งสุดท้ายกับแฟนหรือคู่อีก ร้อยละการคุมกำเนิดของหญิงอายุ 15
– 19 ปี ที่ปัจจุบันสมรสหรืออยู่กับคู่อีก ร้อยละความต้องการที่ยังไม่สมฤทธิ์ในการคุมกำเนิดของหญิงอายุ 15 –
19 ปี ร้อยละของหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปีหลังคลอดหรือหลังแท้งที่ได้รับการคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่ และ
วิธีกึ่งถาวร และข้อมูลการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2563

ข้อมูลด้านสถานะการศึกษาของแม่วัยรุ่นในขณะตั้งครรภ์ และภายหลังการคลอดบุตร (แม่
วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา) จากการสำรวจพบว่า ขณะตั้งครรภ์ ยังคงมีวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์หยุดเรียน หรือ
ลาออกจากสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45.8 ส่วนภายหลังคลอดบุตร และยังคงมีวัยรุ่นจำนวนเกือบครึ่งของ
กลุ่มตัวอย่าง ต้องหยุดเรียนเพื่ออยู่บ้านเลี้ยงดูบุตร คิดเป็นร้อยละ 48.6

จะเห็นว่า สถานการณ์การคลอดในวัยรุ่นของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่
อย่างไรก็ตาม ยังมีวัยรุ่นจำนวนมากต้องออกจากการศึกษา หรือไม่ได้เรียนในสถานศึกษาเดิม เนื่องจากการ
ตั้งครรภ์ รวมถึงกลุ่มแม่วัยรุ่นที่ต้องอยู่บ้านเลี้ยงลูก และออกไปหางานทำหลังคลอด จึงจำเป็นต้องมีการดำเนิน
มาตรการต่างๆ เพื่อรักษาโอกาสทางการศึกษาของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนทั้งด้าน
สาธารณสุขและสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมต่อไป ซึ่งได้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการให้โอกาส
เด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ในสถานศึกษาได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม ระหว่าง 3 กระทรวง ได้แก่
กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงสาธารณสุข

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ได้มีการดำเนินการ กำกับติดตาม การดำเนินงานขับเคลื่อน
กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยผ่านกลไก คณะกรรมการฯ การประชุม
คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานครซึ่งมีการ
เปรียบเทียบผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2560 – 2563 ดังนี้

ปีงบประมาณ 2560	ประชุมครั้งที่ 1 จำนวน 54 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 70.13
	ประชุมครั้งที่ 2 จำนวน 24 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 31.17
ปีงบประมาณ 2561	ประชุมครั้งที่ 1 จำนวน 73 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 94.81
	ประชุมครั้งที่ 2 จำนวน 61 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 79.22
ปีงบประมาณ 2562	ประชุมครั้งที่ 1 จำนวน 76 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 98.70
	ประชุมครั้งที่ 2 จำนวน 31 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 40.26
ปีงบประมาณ 2563	ประชุมครั้งที่ 1 จำนวน 63 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 81.82
	ประชุมครั้งที่ 2 จำนวน 20 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 25.97

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

จาก ตารางการเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน พบว่า การกำกับติดตามผลการดำเนินงานของ คณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่นมีแนวโน้มลดลง ทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัด ประชุมได้ตามเป้าหมาย

2. การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนช่องว่างในการดำเนินงาน

1) ผู้ปฏิบัติ และวัยรุ่นยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิทธิของวัยรุ่นตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่น

2) การสื่อสารระหว่างส่วนกลางและระดับจังหวัด ควรมีการสื่อสารส่งต่อข้อมูลต่างๆ จาก ระดับนโยบายอย่างสม่ำเสมอ

3) การสื่อสารข้อมูลเพื่อถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ ควรมีการถอดบทเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4) ไม่สามารถดำเนินการจัดประชุมได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากสถานการณ์ COVID - 19

3. มาตรการที่กำหนด

1) พัฒนาศักยภาพ / สนับสนุนข้อมูล / องค์กรความรู้ให้แก่หน่วยงานภาคีเครือข่ายเพื่อ ขับเคลื่อนกลไกตามกฎหมาย หรือสนับสนุนแนวทางการบังคับใช้กฎหมาย กรณีที่พบการกระทำผิดตาม กฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักอำนวยการเจริญพันธุ์ (Advocate / Partnership / Regulation)

49 2) มีการสร้างกลไกการดูแล และช่วยเหลือวัยรุ่น หรือศูนย์ช่วยเหลือวัยรุ่น เพื่อให้ได้รับ
 50 สิทธิตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Advocate / Partnership /
 51 Investment / ข้อเสนอเชิงนโยบาย)

52 3) เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกการดูแล และช่วยเหลือวัยรุ่น หรือศูนย์ช่วยเหลือ
 53 วัยรุ่น เพื่อให้ได้รับสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ในการกำกับ
 54 ติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ (Advocate / Partnership / Regulation / Building Capacity)

55 4) การสนับสนุนงบประมาณ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหา
 56 การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Investment)

57 4. ความรู้ที่ใช้ในการขับเคลื่อน

58 1) พระราชบัญญัติการป้องกันแก้ไขปัญหาดังครรภ์วัยรุ่น พ.ศ. 2559

59 2) หนังสือ คู่มือฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครรภ์ใน
 60 วัยรุ่นจังหวัดและกรุงเทพมหานคร

61 3) แนวทางการปฏิบัติการขับเคลื่อนกลไกการดูแล ช่วยเหลือวัยรุ่น ตามพระราชบัญญัติการ
 62 ป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559

63 5. แผนการดำเนินงาน

แผนกิจกรรมการดำเนินงาน การขับเคลื่อนกลไกการดำเนินงาน ตาม พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ปีงบประมาณ 2564						
ลำดับ	กิจกรรมสำคัญ	กิจกรรมดำเนินการ	หน่วย นับ	เป้าหมาย กิจกรรม	ระยะเวลา ดำเนินการ	กลุ่มเป้าหมาย
1	ขับเคลื่อน พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไข ปัญหาดังครรภ์	1. ประชุมคณะกรรมการ ป้องกันและแก้ไขปัญหา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น	ครั้ง	2 ครั้ง	ธ.ค. 63 - ก.ย. 64	คณะกรรมการ
2	ในวัยรุ่น โดยผ่าน การดำเนินงาน ของคณะกรรมการ	2. ประชุมคณะทำงานฝ่าย เลขานุการ ผู้ช่วย เลขานุการฯ	ครั้ง	8 ครั้ง	ธ.ค.63 - ก.ย.64	คณะทำงานฝ่าย เลขานุการ ผู้ช่วย เลขานุการฯ
3	ระดับชาติ คณะกรรมการ	3. ประชุมคณะกรรมการ สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ	ครั้ง	1 ครั้ง	ม.ค.64	คณะกรรมการสรรหา ผู้ทรงคุณวุฒิ
4	และคณะทำงาน	4. ประชุม คณะกรรมการป้องกัน และแก้ไขปัญหาดังครรภ์ ในวัยรุ่นระดับ จังหวัดและกทม.	ครั้ง	2 ครั้ง	ต. ค. 63 - ก.ย.64	คณะกรรมการระดับ จังหวัดและกทม.